

Suché trávníky

Kavylová
step

Suché trávníky jsou v Katalogu biotopů označovány T3 a patří pod Sekundární trávníky a vřesoviště. Tato společenstva se nacházejí v nejsušších a nejteplejších oblastech České republiky. Suché trávníky jsou cenné díky výskytu mnoha chráněných druhů rostlin, ale zároveň i svou jedinečností v krajině. Tvoří zde přírodě blízká bezlesá stanoviště a celkově jsou tyto biotopy botanicky a ekologicky bohaté. V posledních desetiletích naneštěstí dochází k jejich úbytku a poklesu rozšíření těchto biotopů. Proto by měli být suché trávníky více chráněny; větší zájem by měli projevovat ochranáři, ale i odborná veřejnost. Nejvíce jsou ohrožovány zarůstáním stromy a křovinami, přirozenou sukcesí a eutrofizací.

Koniklec
luční

Na suchých trávnících jsou vyskytující se byliny dobře adaptovány na toto extrémní prostředí. Musí čelit podmínkám, jako je kolísání denních a ročních teplot, zimní holomrazy, nedostatek vody a s tím spojený nedostatek živin a to především ve vývojových stádiích sukcesní řady, kde je systém zaostalý ve vázání a koloběhu základních prvků. Rostliny na suchých stanovištích volí různou taktiku konkurenčního boje. Některé jsou adaptovány dobře na nedostatek vody a živin, jiné jsou více konkurenceschopné. Nejrozšířenějšími adaptacemi jsou adaptace na nedostatek vody, tj. zmenšení povrchu rostliny (zmenšení plochy, ze které se voda odpařuje), vytváření voskovitých povlaků, chlupů a podzemních zásobních orgánů, sukulence, CAM metabolismus (fotosyntéza probíhá s minimální ztrátou vody), nebo jsou některé rostliny jarními efeméry.

Porosty xerothermních trávníků jsou stepního rázu a nachází se zde teplomilná a suchomilná vegetace. Nejčastěji dominují na těchto lokalitách trsnatá tráva kavyl (*Stipa* spp.), kostřava (*Festuca* spp.), sveřep vzpřímený (*Bromus erectus*) a ostřice nízká (*Carex humilis*). Dalšími druhy, které mohou v některých porostech dominovat, jsou pýchava vápnomilná (*Sesleria albicans*) a válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*). Ekosystém je druhově

bohatý, vyskytuje se zde i mnoho dalších druhů travin, ostatních bylin, ale i nízkých polokeřů. Na místech rozrušovaných erozí, na skalách a skalních hranách se xerothermní vegetace vyskytuje přirozeně. Na ostatních stanovištích se většinou ale jedná o vegetaci sekundární, která nahradila původní teplomilnou doubravu, dubohabřinu nebo méně často i bučinu.

Pozorovat můžeme variabilitu výskytu suchomilných trávníků, kde limitujícím faktorem je vlhkost a teplo. V oblastech nejsušších a nejteplejších se xerothermní trávníky vyskytují na svazích s různým sklonem i orientací. Ve vyšších polohách, v chladnějších nebo vlhčích oblastech nalézáme společenstva xerothermních trávníků pouze na jižních až jihozápadních svazích, které jsou příkré a skalnaté. Nejčastějšími podložními suchých trávníků jsou bazické horniny, v teplejších a sušších oblastech se tyto trávníky vyskytují i na kyselých podložích. Půdy jsou převážně mělké, mohou se vyskytovat i půdy hluboké, vždy jsou ale s malou zásobou dusíku.

V České republice je výskyt suchých trávníků vázán na nejteplejší a nejsušší oblasti Čech a Moravy. Jedná se o oblasti severních a středních Čech, zejména České středohoří, okolí Žatce, Mělníka, Loun, Slaného a Litoměřic; Český kras a říční údolí středních Čech. Na jižní Moravě se suché trávníky nacházejí v okolí Brna, Moravského Krumlova, Znojma, Bučovic, Hustopečí, Mikulova a v Bílých Karpatech.

Suché trávníky se dále dělí na jednotlivé podjednotky. První podjednotkou je Skalní vegetace s kostřavou sivou (*Festuca pallens*), která je zde dominujícím druhem. Další dominantou zde

Skalní hrana

může být česnek chlumní horský (*Allium senescens* subsp. *montanum*) nebo je toto společenstvo bez výrazných převládajících druhů. Nejčastějšími zastupci na těchto stanovištích jsou druhy suchých trávníků s širší ekologickou amplitudou, např. mařinka psí (*Asperula cynanchica*), hvozdík kartouzek (*Dianthus carthusianorum* subsp. *carthusianorum*), pryšec chvojka (*Euphorbia cyparissias*) a mochna písečná (*Potentilla arenaria*). Vyskytují se zde charakteristicky sukulentní, zejména druhy rozchodníků (*Sedum* spp.) a netřesk (*Jovibarba* sp.). Druhy skalních štěrbin se vyskytují především na strmějších svazích, nejzastoupenější je tařice skalní (*Aurinia saxatilis*) a drobné kapradiny rodu sleziník (*Asplenium* sp.). Dost častý je i výskyt lišejníků a polštářkovitých mečů.

Pěchavové trávníky tvoří další podjednotku a jak už sám název prozrazuje, charakteristický je zde dominující výskyt pěchavy vápnomilné (*Sesleria albicans*). Dalšími dealpínskými nebo perialpínskými druhy jsou např. dvojštítek hladkoplodý proměnlivý (*Biscutella laevigata* subsp. *varia*), devaterník šedý (*Helianthemum canum*) a lomikámen vždyživý (*Saxifraga paniculata*). Kromě klasických druhů suchých trávníků jako

Devaterník šedý
(*Helianthemum canum*)

Lomikámen sivý
(*Saxifraga caesia*)

Suchomilná vegetace s dřínem obecným (*Cornus mas*)

mochna písečná (*Potentilla arenaria*), ostřice nízká (*Carex humilis*) nebo krvavec menší (*Sanguisorba minor*) se zde objevují i lesní druhy prvosenka jarní (*Primula veris*) a řimbaba chocholičnatá (*Tanacetum corymbosum*). Na skalních výchozech se nacházejí druhy skalních štěrbin. Mechové patro je většinou vyvinuto, v něm nejčastější druhy jsou útlovláska zprohýbaná (*Ditrichum flexicaule*) a vijožub zkroucený (*Tortella tortuosa*).

V podjednotce Úzkolistých suchých trav dominují trsnaté traviny, např. kostřava valiská (*Festuca valesiaca*), ostřice nízká (*Carex humilis*), kavyl vláskovitý (*Stipa capillata*) nebo kavyl s pětými osiny (*Stipa joannis*, *S. pulcherrima* a *S. tirsia*). Kostřava žlábkatá (*Festuca rupicola*) dominuje pouze na stanovištích s chladnějším a vlhčím klimatem.

Širokolisté suché trávníky jsou druhově bohaté a je zde zastoupeno větší množství širokolistých vytrvalých bylin. Dominantní travinami jsou válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*) nebo sveřep vzpřímený (*Bromus erectus*). V nižší vrstvě zapojeného až mezernatého trávníku se nachází zpravidla kostřava žlábkatá (*Festuca rupicola*).

Poslední podjednotkou jsou Acidofilní suché trávníky, které tvoří nízké, víceméně zapojené porosty. Dominující trávy ovsíř luční (*Avenula pratensis*), kostřava ovčí (*Festuca ovina*), kostřava

žlábkatá (*F. rupicola*) nebo bojínek tuhý (*Phleum phleoides*) doplňují acidofyty jako např. psineček obecný (*Agrostis capillaris*), psineček tuhý (*A. vinealis*), pavinec horský (*Jasione montana*), smolníčka obecná (*Lychnis viscaria*) a šťovík menší (*Rumex acetosella*).

Sečená louka s dominující kostřavou žlábkatou

U některých podjednotek suchých trávníků je speciální mapování pro soustavu Natura 2000. Jde zde požadováno zvláštní uvedení lokalit s význačnějším výskytem vstavačovitých. Tato stanoviště mají na rozdíl od ostatních suchých trávníků prioritní statut.